

Rusya-Ukrayna Krizini Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Global Times'ın Twitter'da Sunumu Özelinde İnceleme

Muhammed ABDULMECİD*

Öz: Bu çalışmanın amacı, Çin menşeli uluslararası medya kuruluşu olan Global Times'da Çin'in Rusya-Ukrayna krizine ilişkin ideolojik tutumlarının nasıl sunulduğunu gazetenin Twitter hesabı özelinde incelemek ve haberlerin egemen çerçevelerini ortaya koymaktır. Çalışmada analize dâhil edilecek Twitter gönderileri Rusya'nın Ukrayna'ya saldırı düzenlediği 24 Şubattan birinci ateşkes müzakeresinin yapıldığı 28 Şubat gününe kadar olanıdır (24 Şubat 2022 – 28 Şubat 2022). Yöntem olarak nitel içerik analizi ve çerçeveleme yöntemi bütünleşmiş bir şekilde kullanılmıştır. Çalışmada cevap aranacak sorular şöyle formüle edilmiştir: Kriz döneminde hangi iletiler seçilip, metin içinde dikkat çekici hale getirilmiştir? Kriz döneminde hangi iletiler ya da durumlar gizlenmiş, metin içinde göz ardı edilmeye çalışılmıştır? Kullanılan hashtag'lerde neye dikkat çekmeye çalışılmaktadır? Kriz sürecinde Çin'in rolü nasıl betimlenmiştir? Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi nasıl değerlendirilmiştir? Çin Rusya-Ukrayna krizi sürecinde nasıl bir dış politika izlemiştir ve bunu nasıl yansıtmıştır? Çalışma sonucunda, Global Times'da savaşın ABD, NATO ve Rusya arasındaki hesaplaşma olduğuna, savaş sorumlusunun ABD ve NATO ülkeleri olduğuna dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmüştür. Krizin bir aktörü olan Rusya dolaylı ifadelerle "haklı" çıkarılmaya çalışılmıştır. Savaş ifadesinin sadece bir iletide kullanıldığı, diğer iletilerde "operasyon" ifadesinin tercih edildiği görülmektedir. Çin açısından kriz ABD ve NATO'nun oyunu olarak değerlendirilmiş, Rusya'nın güvenlik kaygılarına önem verilmesi gerektiği tekrarlanmıştır. Kriz sürecinde Çin'in Rusya-Ukrayna krizini diyalog ve barışçıl yöntemlerle çözme tarafgiri olarak çerçvelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, Medya ve İletişim Çalışmaları Bölümü, E-mail: m.abdulmecid786@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3300-1387.

Anahtar Kelimeler: *Rusya-Ukrayna, Çin, Global Times, Twitter, Çerçeveleme*

In The Context Of Framing Theory Of The Russia-Ukraine Crisis, A Special Analysis Of The Global Times' Presentation On Twitter

Abstract: The aim of this study is to examine how China's ideological attitudes regarding the Russia-Ukraine crisis are presented in the Global Times, an international media organization of Chinese origin, specifically on the newspaper's Twitter account and to reveal the dominant frames of the news. Twitter posts to be included in the analysis in the study are from February 24, when Russia attacked Ukraine, to February 28, when the first ceasefire negotiations were held (February 24, 2022 – February 28, 2022). As a method, qualitative content analysis and framing methods were used in an integrated manner. The questions to be answered in the study are formulated as follows: Which messages were “selected” and made “remarkable” in the text during the crisis? Which messages or situations were "hidden" or "ignored" in the text during the crisis? What is it trying to draw attention to in the hashtags used? How has China's role been described in the crisis process? How was the Russia-Ukraine crisis evaluated in terms of China? What kind of foreign policy did China follow during the Russia-Ukraine crisis and how did it reflect this? As a result of the study, it was seen that the Global Times tried to draw attention to the fact that the war was a showdown between the USA, NATO and Russia, and the responsible ones for the war were the USA and NATO countries. Russia, an actor in the crisis, tried to be "justified" with indirect expressions. It is seen that the expression "war" is used in only one message, while the expression "operation" is preferred in other messages. From the point of view of China, the crisis was evaluated as the game of the USA and NATO, and it was repeated that Russia's security concerns should be given importance. It was concluded that during the crisis, China was framed as a party to resolving the Russia-Ukraine crisis through dialogue and peaceful methods.

Keywords: *Russia-Ukraine Crisis, China, Global Times, Twitter, Framing*

Giriş

Çerçeveleme kavramı ilk olarak, Bateson'dan (1955) kaynaklanmış ve kültür sosyolojisine Goffman (1974) tarafından

kazandırılmıştır. Entman (1993) kavramı iletişim çalışmaları için önermiştir. Daha sonra kitle iletişim araştırmalarına dâhil edilmiş ve nitel araştırmalarda önemli bir nokta haline gelmiştir. Günümüzde ise dijital iletişim araştırmalarına dâhil olmuş, bu alanda da yoğun ilgi görmektedir.

Haber çerçeveleri okuyucu kafasında belirli bir yorum şeması oluşturma çabasıdır. "Önemli" görülenlerin daha fazla ön planda tutulması, tekrar edilmesi, "önemsiz" görülenlerin göz ardı edilmesi ya da dolaylı olarak değersizleştirilmesi yoluyla okuyucu belirli bir noktaya çekilmek istenmektedir. Uluslararası medya kuruluşları temsil ettiği ülkenin ya da ideolojinin genel çerçevesini haberler aracılığıyla oluştururlar ve bunu yaparken hedef kitlenin belirli bir bakış açısına sahip olmasını hedeflerler. Özellikle doğrudan devletlerin hükümetine bağlı yayın kuruluşlarından o devletlerin uluslararası olaylara bakış açısı, tavrı ve dış politikalarını anlamak mümkündür. Online olanaklar sayesinde büyük medya kuruluşlarının neredeyse hepsi dijital ortamda boy göstermektedir. Sosyal medya platformları söz konusu medya kuruluşlarına olaylar hakkında anında haber paylaşma imkânı sunmaktadır. Twitter 'in siyasi iletişim için yoğun ilgi bulduğu günümüzde, medya kuruluşları resmi Twitter hesapları aracılığıyla gündemdeki olayları anında, kısa ve çekici bir şekilde hedef kitle ile buluşturmaya çalışmaktadır. Twitter'ın sadece 280 karaktere izin veriyor olması, medya kuruluşlarının olaya yönelik tavrını özet bir şekilde, yani hedef kitlenin haberdar olması gerek görülen kısmını aktarmasına zemin sunmaktadır.

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal saldırıları başlamıştır. Uluslararası politika ve medyanın gündemi olaya yönelmiştir. Türkiye dâhil birçok gelişmekte olan ülke böyle savaş ve çatışma ile ilgili durumlarda Batı ve ABD medyasında nasıl ele alındığı hakkında bir genel fikre sahiptir. Ancak uzak doğu ülkesi Çin menşeli medya kuruluşlarının olaylara yönelik tavrı pek ilgileri dâhilinde değildir. Benzer şekilde, Rusya-Ukrayna arasındaki çatışma süreci uluslararası medya kuruluşlarında yoğun ilgi bulmuştur ve genel olarak Rusya'yı işgalci olarak ele almıştır. Ancak Çin'in bu krize bakışı nasıl, Çin menşeli uluslararası medya kuruluşları bu olayı nasıl ele almakta, nasıl sunmakta vb. soruların cevaplanması gerekmektedir.

Bu çalışma, çerçeveleme kuramı bağlamında, Çin menşeli bir uluslararası gazete olan Global Times'in Rusya-Ukrayna krizini

sunumunu gazetenin resmi Twitter hesabı üzerinden paylaşılan içerikler özelinde incelemeyi amaç edinmektedir. Bu kapsamda sunulan egemen ideolojik çerçevenin çözümlenmesi gerçekleştirilecektir.

Kuramsal Çerçeve: Çerçeveleme Kuramı

Çerçeve kuramının kaynağı, biri psikoloji diğeri ise sosyoloji olmak üzere iki yönelime sahiptir (Pan ve Kosicki, 2010). Kavram hem sosyolojik hem de psikolojik bağlamda ele alınarak resim çerçevesi metaforu üzerinden açıklanmaktadır. Bateson'a (1955) göre, Mesajlar, çerçeveye alınmış resimler gibidir. Aktaran, mesajları kendi algısı ve tercihi çerçevesinde düzenlemektedir. Bu yüzden belirlediği çerçeveler içindeki bilgiler önemli ve "gerekli" görülendir, dışında kalanlar ise "gereksiz" ve inkâr edilendir (Bateson, 1955, s. 323). Bu bakış açısıyla, bir durumun ya da olayın nasıl ele alındığı ve çerçevenin içinde neye yer verildiği medya metinlerinin ulaştırıldığı toplumda farklı etkiler yaratabildiği ifade edilmektedir (Sarıkaya, 2020: 406).

Goffman (1974), insanların gündelik yaşam üzerine kurdukları çerçevelerin bazılarının varlıkların, önermelerin ve kuralların bir sistemi olarak açık seçik olduğunu, bunlar dışında kalan büyük kısmının ise bir bakış açısının bilgisini sağlamada yetersiz olduğunu, ancak bununla birlikte yapılandırma düzeyi ne olursa olsun her çerçevenin sınırları içinde tanımlanan sınırsız sayıdaki somut olayın belirlenmesi, kavranması ve adlandırılması için olanaklar verdiğini ifade etmektedir (Goffman, 1974: 21).

Çerçeveleme kavramı gündelik yaşam içerisindeki konuşmalarımızı ve davranışlarımızı şekillendiren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Çerçeveler, insanların olaylara yaklaşımı ve kişisel çıkarları ile ilişkili bir biçimde şekillenmektedir (Goffman, 1974, s. 26). İnsanlar günlük yaşamı anlamak için sosyal yaşamda belirli yorumlayıcı çerçeveler kullanmaktadır. Sosyal rollerin ve sosyal durumların yorumlanması yoluyla, insanlar davranışlarını başkalarıyla koordine etmek ve programlarını ve hayatlarını düzenli hale getirmek için belirli eylem senaryolarında uygun iletişim davranışlarını ve performanslarını anlayabilmektedir. Çerçeve, belirli bir zamanda sosyal bir durumu anlamak için kullanılan belirli bir beklentiler dizisidir. Bu sözde sembolik etkileşim perspektifidir (Goffman, 1981).

Çerçeveleme seçmek ve önem vermek olmak üzere iki temel durumu barındırmaktadır. Seçme işlemi haberi oluşturup sunan aktörlerin işlemiyken, dikkat çekme işlemi metnin alıcılar üzerindeki etkisini ifade etmektedir (Entman, 1993: 51-52). “Önemli” olanın daha göze çarpıcı şekilde tasarlanması, “önemsiz” olanın değersiz/marjinalleştirilme işlemi çerçeveleme sürecinde yerini bulmaktadır. Başka bir ifade ile çerçeveleme, iletilecek mesajın konusu, içeriği gibi önemli nitelikleri kitleler için kabul edilebilir hale getirerek, ilgili konu hakkında harekete geçirilmesini sağlayan ve değerlendirmelerde kullanılmasına yol açan bir etki olarak tanımlanmaktadır (Price ve Tewksbury, 1997: 180-181). Bütün bu anlatılardan yola çıkılarak inşacı yaklaşım bağlamında çerçeveleme, dünyayı algılama perspektiflerimizi şekillendirmede bir sosyal “gerçeklik” inşası görevini üstlenen bir süreç olarak ifade edilmektedir (Hallahan, 1999: 207).

Çerçeveleme kuramının birkaç özelliğinden bahsetmek mümkündür. Huang (2005), çerçeve kuramının temel özelliklerini şöyle özetlemektedir:

1. Çerçeveleme kuramının temel sorusu, medyanın üretimi, yani medyanın gerçekliği nasıl yansıttığı ve insanların onu anlamasını nasıl düzenlediğidir. Çerçeve kuramı, önemli bir analiz alanı açmakta, meselelerin, söylemlerin ve anlamların tam olarak nasıl inşa edildiği, organize edildiği ve ortaya çıktığını tartışmaktadır.
2. Gerçeğin nasıl yansıtılacağı, anlamın nasıl inşa edileceği ve insanların bilişlerinin nasıl standartlaştırılacağı, nihayetinde medyanın ürünü olan metin veya söylem aracılığıyla somutlaştırılır. Bu nedenle, metin inşası, yorumlanması veya söylem üretimi analizi çerçeve teorisinin odak noktasıdır.
3. Çerçeveleme kuramı medya üretimine odaklanır, ancak üretimi kapalı ve izole bir süreç olarak görmez. Üretimi ve ürünlerini (metinleri) belirli bağlamlara, ilişkilere yerleştirir. Bu ilişkiler iki kategoriye ayrılabilir: biri, metnin kendisini kendi kendine yeten bir sistem olarak kullanmak (kasıtlı olarak vurgulanan, yorumlayıcı ve sunulan kodlar) ve iç ilişkilerini ve ondan ortaya çıkan anlamları incelemek; diğeri ise üretim ve tüm dış çevre (kurumsallaşmanın önemli bir parçası) arasındaki ilişki, ikisi arasındaki gerilimi ve metnin anlamı üzerindeki etkiyi yakalamaktır (Huang, 2005: 231-233).

Haberlerin Çerçevenmesi

Medyanın haberlerdeki olayları hangi şekilde tanımlayıp ele aldığı, olayla ilgili olarak haberde nelerin içeriğe alınıp nelerin kapsam dışı bırakılarak anlam inşa edildiği konusu medyadaki çerçeveleme yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Saraç, 2018: 163). Medya çerçeveleri, biliş, yorumlama ve sunumun, aynı zamanda sembol işleyicilerinin sözsöz/görsel söylemi kurarken yaptığı seçim, vurgu ve dışında tutmanın devamlı modelleridir. Bu doğrultuda çerçeveleme, gazetecilere bilgileri hızlı ve rutin işlemlerle kitlelere "paketlenmiş enformasyon" sunmalarını sağlamaktadır (Gitlin, 1980).

Medya profesyonelleri tarafından medyada yeniden yapılandırılan metin çerçevelerinin, içinde oldukları toplumsal ve özellikle kültürel yapı içerisinde üretildiği ifade edilmektedir (Durur, 2011: 29). Kitle iletişim araçları, özellikle toplumsal ve politik olaylarla ilgili bilgileri izleyicilerine oluşturdukları anlam ve yorumlar çerçevesinde aktarmaktadırlar. İzleyicilere sundukları bu anlam ve yorumlar belirli çerçeveler içinde şekillenmektedir (Güran ve Özarslan, 2013:300). Goffman çerçeveler olarak etiketlenen yorumlama şemasının, bireylerin meydana gelen olayları ya da bilgileri yerleştirmek, algılamak, tanımlamak ve etiketlemek gibi durumları gerçekleştirmelerini mümkün kıldığını söylemektedir (Goffman, 1974: 24).

Scheufele (1999: 107-108) ise haberlerin sunuluşu ve algılanışı bakımından şemalar oluşturulduğuna dikkat çekerek, iki farklı çerçevelemeden bahsetmektedir. Bunlar bireysel ve medya çerçeveleridir. Bireysel çerçeveler, bireylerin medya haberlerinde edindikleri bilgileri işlemek için düşünme kümelerini oluştururken, medya çerçeveleri ise sunulan haberlerdeki tartışmanın ne ile ilgili olduğuna ve sorunun özüne vurgu yapmaktadır.

Medya alanında çerçeve kullanımına yönelik olarak *Entman*, çerçevelemeyi dört temel işlev içerisinde incelemektedir. Bunlar şöyledir: Problemin nedenlerini, problemi yaratan süreçleri tespit etmek, probleme yönelik ahlaki değerlendirmelerde bulunmak, son aşamada problemlere yönelik çözümler üreterek katkıda bulunmak. Ancak metinde oluşturulan çerçevelerin dört işlevi de bir arada içermesi zorunda değildir (Entman, 1993: 51). Gamson ve Modigliani (1989) haber metinlerinin düzenlenmesinde belli çerçevelerin seçilmesine, öne çıkarılmasına ve belli çerçevelerin dışarıda bırakılmasına dikkat çekerek çerçevelemeyi, bir konuya anlam veren "yorumlayıcı paketler" olarak tanımlamışlardır (Gamson ve

Modigliani, 1989: 3). Gamson ve Modigliani bu yaklaşımı ile Entman ile benzer yaklaşımdadır.

Çerçevenin belirlenmesinde haberlerin üretilmesinde, sosyal norm-değerlerin, örgütsel baskıların, çıkar grupları baskılarının, gazetecilik rutinlerinin, gazetecinin politik ve ideolojik yönünün etkili olduğu ifade edilmiştir (Scheufele, 1999: 115). Çerçevelemenin iletişimci, metin, izleyici, kültür ya da toplum olmak üzere dört zeminde oluştuğu ifade edilmektedir:

‘İletişimciler bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde çerçeveleri üretirler, metinlerde belirli anahtar sözcükler, söz öbekleri, klişe imgeler ve enformasyon kaynakları vasıtasıyla birtakım yargıların tematik olarak güçlendirilmesi sağlanır, ‘izleyiciler iletişimcilerin metinler üzerinde kurduğu çerçeveleri kendi kişisel çerçevelerine göre yorumlarlar ve toplum ya da kültür ise çoğunluğa dayalı çerçevelerden oluşu (Entman, 1993: 52-53).

Medya içeriklerinin üretimi, dağıtımı ve tüketimi var olan ekonomik ve siyasal sistemden bağımsız değildir. Böyle bir yapısal çerçeve içinde biçimlenen medya ürünlerini incelerken yanıtlanması gereken en önemli soru, medyanın kimler tarafından kontrol edildiği ve denetlendiği sorusudur. Medya ürünlerinin üretim sürecinde güç ilişkilerinin belirleyici bir rolü bulunmaktadır (Oliver, 2006). Entman’a göre çerçeveleme siyasi gücün icrasında çok temel bir role sahiptir ve haber metnindeki çerçeveleme gerçekten de siyasi güç tarafından etkilenir. Bu ise haber metnini yönlendirme konusunda yarışan aktörlerin ya da menfaat odaklarının kimliğini vurgular (Entman, 1993: 55). Bu doğrultuda medya kuruluşları tarafından biçimlendirilen haber çerçeveleri ideolojik olarak üretilmekte, toplumdaki güçlü ekonomik, siyasal ve kültürel aktörlerin durum tanımlarını ve yorumlarını haber çerçevelerine taşıyarak, toplumsal bir gerçekliği egemen görüş doğrultusunda inşa etmektedir. Bu inşa sürecinde “nesnelliğin kullanımı, egemen/başat olana fikirlerini daha rahat kabul ettirebilmeyi sağlar” (Yağlı, 2009: 18).

Gitlin (1980) çerçeveleri ideolojiyi taşıyan temel araçlar olarak kabul etmektedir. Durur'a göre (2011) haber çerçeveleri baskın ideolojinin taşıyıcısıdır ve alternatif çerçevelere belirli ölçülerde yer vermektedir. Dolayısıyla haber çerçeveleri baskın ideolojiyi yeniden üretmekte ve toplumsal uzlaşmayı sağlayarak meşrulaştırmaktadırlar (Durur, 2011: 25).

İletişimciler metin içinde bazı düşüncelere dikkat çekerken diğerlerini büsbütün görünmez hale getirebilmekte, hikâye ile

bağdaşmayan verileri, asıl amaçlanan ve bu nedenle fark edilir kılınan anlam çerçevelerinin yinelenmesi, bu çerçeve ile ilişkilendirilmiş sözcükler ve görsel malzemelerin çağrışımları ile örtbas edebilmektedirler. Bu şekilde alıcının kafasındaki kategoriler ve basmakalıp tanımlamalar ve stereotiplerden oluşan yerleşik düşünceler, iletilerdeki anlamların yorumlanmasında alıcılara rehberlik etmektedir (Entman, 1991: 12).

Literatür Taraması

Literatürde çerçeveleme kuramı kullanılan birçok araştırma bulunmaktadır. İran'ın nükleer faaliyetlerini yeniden başlattığını ilan ettiği 2005-2006 yıllarında Türk basınında konuya ilişkin haberlerin temsilini inceleyen "Türk Basınında İran Nükleer Krizi'nin Sunumu: Haberlerin Çerçeveleme Kuramı" isimli çalışma çerçeveleme kuramı bağlamında değerlendirilen çalışmalardan biridir (Kılıç, 2007). "Türk Basınında Sunulan Kırım Krizi Haberlerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmada, Seyidov (2014) 2013 yılında ortaya çıkan Kırım krizinin Türk basınına yansımalarını araştırmıştır. Saraç (2018) tarafından yapılan "Domuz Gribi Haberinde Çerçeveleme: Hürriyet Gazetesi Örneği" başlıklı çalışmada, Türkiye'de 2009 yılında gündeme geldiğinden bu yana yoğun tartışmalara neden olan domuz gripinin Hürriyet gazetesinde nasıl bir çerçeveye oturtulduğu anlatılmıştır. "Çerçeveleme Kuramı: 27 Nisan E-Muhtıra Haberlerinin Türk Yazılı Basında Sunumu" başlık çalışmada, 27 Nisan 2007'de Türkiye Genelkurmay Başkanlığı'nun internet sitesinde yayımladığı bildiri/muhtıra sürecine yönelik haberlerin Türk yazılı basınında nasıl çerçeveslendiğini farklı ideolojik yönelimleri ile bilinen Akşam, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Radikal, Vatan ve Zaman gazetelerini örneklem seçerek incelenmiştir (Atay, 2019). "Haber Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Anadolu Ajansı ve Tass Haber Ajansı'nın Karlov Suikastı Haberleri" başlıklı yüksek lisans tezinde Anadolu Ajansı ve TASS Haber Ajansı'nın bağlı oldukları devletlerin resmi söylemleri etrafında haberleri nasıl çerçevesledikleri araştırılmıştır (Gügünağaoğlu, 2020).

Kitle iletişim araştırmalarında çerçeveleme kuramından yararlanan çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Ancak yeni (sosyal) medya araştırmalarında çerçeveleme kuramının pek yaygın kullanılmadığı görülmekle birlikte birkaç çalışmaya rastlanılmıştır.

Kilit ve Türk (2020) "Uluslararası Basının COVID-19 Haberlerinde Kullandığı Türkiye Görsellerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmada, ABD merkezli

uluslararası yayın yapan CNN International'ın resmi Twitter hesabı ve Rusya'nın devlet destekli uluslararası yayın organı olan RT'nin resmi Twitter hesabı üzerinden paylaşılan görselleri görsel çerçeveleme kuramı bağlamında, düzansalsal boyut, biçimsel boyut, yan anlamsal boyut ve ideolojik boyut olmak üzere dört ana başlık altında incelemiştir (Kilit & Türk, 2020). Yabancı kaynaklardan örnek vermek gerekiyorsa, "Framing News in 140 Characters: How Social Media Editors Frame the News and Interact with Audiences via Twitter" başlıklı çalışmada, yazar içerik analizi kullanarak, editörlerin Twitter'da izleyicilerle nasıl etkileşime girdiğini, Twitter aracılığıyla yayınladıkları haber makalelerinde hangi çerçeveleri kullandığını ve bu iki odak noktanın KOBİ'lerin temsil ettiği medya formatına göre değişip değişmediğini incelemiştir (Wasike, 2013). *Serena Westra* "Framing The New King On Social Media" başlıklı yüksek lisans tezinde, 2013 yılında Hollanda'da tahta yeni oturan Willem Alexander hakkında Hollanda vatandaşlarının *Willem Alexander* hakkında paylaştıkları mizah içerikli görseller ve siyasi söylemler çerçeveleme kuramı temelinde incelemiştir (Westra, 2013). *Hughes* (2020), Trump'ın Twitter paylaşımlarını çerçeveleme kuramı bağlamından incelediği "Trump's Twiplomacy: A New Diplomatic Norm?" başlıklı yüksek lisan tezinde, özgül yani spesifik konu odaklı çerçeveleme modelinden yararlanarak, Trump'ın Twitter paylaşımlarını "Friendlies", "Friendlies with Negative Tweets", "Mixed Relationships", "Non-Friendlies with Positive Tweets", "Non-Friendlies" vb. spesifik çerçevelere ayırarak incelemiştir.

Global Times'ın Kuruluş Tarihi ve Amacı

Global Times (GT) gazetesi, Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesinin bir organı olan "People's Daily" (1948) tarafından desteklenen ve yayınlanan uluslararası bir gazetedir ve Ocak 1993'te kurulmuştur. GT'nin İngilizce versiyonu ise 20 Nisan 2009'da yayınlanmaya başlanmış ve aynı yılı web sitesi ve sosyal medya platformları oluşturulmuştur. GT'nin 120'den fazla ülke ve bölgede 500'den fazla özel muhabiri, uluslararası kuruluşlarla az veya çok bağlantıları vardır. GT kendini Çin ve dünyayı Çin perspektifinden tanıtan kapsamlı haberleri yabancı ülkelere ulaştıran tek gazete olarak tanıtmaktadır.

Şekil1. Global Times'ın Logosu

Kaynak: <https://www.globaltimes.cn/index.html> (Erişim: 4 Mart 2022).

GT Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve Tayvan'dan gelen haberlere daha fazla önem vererek, Çin'in dış politikasının yorumlanması alanında belli bir yetkiye sahip konumdadır. Aynı zamanda, Çin halkının bazı uluslararası konulardaki görüşlerini ve tutumlarını dünyaya açık ve kararlı bir şekilde ortaya koymakta ve Çin halkının uluslararası kamuoyuna katılımı için bir kanal haline geldiği ifade edilmektedir. Çin'deki yabancı ana akım medya ve büyükelçiliklere önemli haber kaynağı olmaktadır (http://www.xwzgc.com/a/v.php?info_id=7164 Erişim: 21 Mart 2022).

74

GT'nin amacı spesifik olarak şöyle açıklanmaktadır: *İlk olarak*, Çin çevresi ile ilgili haberler geliştirmek. GT, Orta Asya ve Güneydoğu Asya'daki bazı ülkelerde nispeten az olan muhabir sayısını ve zayıf raporlama gücünü değiştirmeye çalışacaktır. Kendi özel muhabirlerini eğiterek beş Orta Asya ülkesinde ve Güneydoğu Asya ülkesinde çalıştırmakta ve onlardan Çinlilerin komşu ülkelerde neler olduğunu, Çinlilerin bu ülkelerde neler yapabileceğini ve nelere dikkat etmeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı olmaları beklenmektedir. *İkincisi*, Çin ile ilgili haberler geliştirmek ve yabancı ülkelerin Çin politikaları, Çin haberleri ve Çin'in hızlı gelişimi temelinde büyük güç ilişkileri ve jeopolitik meseleler üzerine yazılar yayınlayarak tartışma zemini sağlamak. *Son olarak*, araçlar açısından, GT yabancı muhabir ekibini güçlü bir şekilde konsolide etmekte, "People's Daily" dış muhabirlerine yakından irtibat halinde çalışmaktadır. Ayrıca siyasi olarak güvenilir özel muhabirler yetiştirmeye çalışmaktadır. Diğer medya kuruluşlarından birçok yabancı muhabir ve yurtdışındaki Çinli kurumlardan araştırmacılar GT için yazı yazmaktadır (<https://baike.baidu.com/item/%E7%8E%AF%E7%90%83%E6%97%B6%E6%8A%A5/349768> Erişim: 21 Mart 2022).

Nisan 2009'da yayın hayatına başladığı günden itibaren GT, Çin medyasında normal olarak görülen ve çatışma ve yüzleşmeye değinmekten kaçınan gazetecilik geleneğinden geçici olarak koptu. Bununla birlikte, Batı medyasının Çin ile ilgili haberlerinde yaygın olan tasarlanmış provokasyon ile arasına mesafe koyuyor. Çin'deki koşullar göz önüne alındığında, GT okuyucuların Çin'i daha iyi anlamalarına yardımcı olabilecek gerçekleri ve görüşleri sunmak için büyük özen gösteriyor (<https://www.globaltimes.cn/about-us/index.html> Erişim: 21 Mart 2022).

Global Times'ın Rusya-Ukrayna Krizinin Sunumunu Twitter Hesabı Üzeline İnceleme

Çalışmanın Amacı: Çin menşeli uluslararası yayın kuruluşu olan GT'da Çin'in Rusya-Ukrayna krizine ilişkin ideolojik tutumlarının nasıl sunulduğunu gazetenin Twitter hesabı özelinde incelemek ve bu kapsamda haberlerin egemen çerçevelerinin ortaya koymaktır.

Çalışmanın Soruları: Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Kriz döneminde hangi iletiler seçilip, metin içinde dikkat çekici hale getirilmiştir?
2. Kriz döneminde hangi iletiler ya da durumlar gizlenmiş, metin içinde göz ardı edilmeye çalışılmıştır?
3. Kullanılan hashtag'lerde neye dikkat çekmeye çalışmaktadır?
4. Kriz sürecinde Çin'inin rolü nasıl betimlenmiştir?
5. Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi nasıl değerlendirilmiştir?
6. Çin Rusya-Ukrayna krizi sürecinde nasıl bir dış politika izlemiştir ve bunu nasıl yansıtmıştır?

Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları: Çalışmada analiz edilecek veriler @globaltimesnews Twitter adresinden toplanmıştır. Her gün atılan twit sayısının fazla olması nedeniyle çalışmada bazı sınırlılıkların belirlenmesi uygun görülmüştür. Çalışmanın ilk sınırlılığı zamanla ilgilidir. Çalışmada analize dâhil edilecek Twitter gönderileri Rusya'nın Ukrayna saldırı düzenlediği 24 Şubattan birinci ateşkes müzakeresinin yapıldığı 28 Şubat gününe kadar olanıdır (24 Şubat 2022 – 28 Şubat 2022). Çalışmanın ikinci sınırlılığı içerik açısidandır. Söz konusu süreçte GT'nin Rusya-Ukrayna krizi ile ilişkisi olmayan paylaşımlarının da olduğu öngörülerek çalışma dışında tutulması uygun görülmüştür. Çalışmanın üçüncü sınırlılığı ise gönderilerinin türüyle ilgilidir. Analize dâhil edilen tarih içerisinde, GT'nin Twitter

hesabında, 280 karakter kapsamında gönderilen twit metinleri, linkler, kartonlar yer almaktadır. Bu çalışmada, linkin üstünde yer alan alıntılarının haberin en “önemli” bulunan pasajları olduğu düşünüldüğünden twit metinleri analiz edilecek, linke gidilmeyecektir.

Çalışmanın Yöntemi: Çerçeveleme hem bir kuram hem bir araştırma yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma nitel içerik analizi ekseninde çerçevelemeyi bir yöntem olarak kullanmaktadır. Medya çerçeveleri genellikle genel çerçeveleme ve konuya özel çerçeveleme olmak üzere iki kategoride incelenmektedir: Genel çerçeveleme geniş ve yapısal temalardır ve çatışma çerçevesi, insan ilgisi çerçevesi, ekonomik sonuçlar çerçevesi, sorumluluk çerçevesi ve ahlak çerçevesini kapsamaktadır. Çatışma çerçevesi haber konusuna ilişkin olarak bireyler, kurumlar ya da ülkeler arasındaki çatışmayı içermektedir. İnsan ilgisi çerçevesi bir olayın, konunun ya da problemin sunumuna bireysel bir hikâye ya da duygusal, dramatikleştirilmiş bir taraf ekler. Sorumluluk yüklemesi çerçevesi bir konunun nedenini ya da çözmenin sorumluluğunu bir ülkeye, bir gruba ya da bireye yüklemektir. Ahlak çerçevesi bir olay ya da durumu dini ilkeler ya da ahlaki kuralları temel alarak yorumlamaktır. Ekonomik sonuçlar çerçevesi ise bir olayı, problemi ya da konuyu bir bireyde, grupta, kurumda, bölgede ya da ülkede yaratacağı ekonomik sonuçlar açısından ele alır (Semetko & Valkenburg, 2000, s. 95-96). Konuya özel çerçeveler daha öznedir. Esneklikler ve analiz edilen içeriğe göre değişiklik gösterirler ve incelenen konuya ve geçerli bağlama göre değişirler (Vreese & Claes H., 2005). Bu çalışmada bu her iki çerçeveleme tekniği entegre bir şekilde kullanılacaktır. Genel çerçeve dışında, konuya özel çerçeve olarak “yaptırım çerçevesi”, “Operasyon Çerçevesi”, “Rusya’nın Güvenlik Kaygısı çerçevesi”, “Çin’in Duruşu çerçevesi”, “görsel çerçevesi” eklenmiştir.

Bulgular ve Yorumlama

Ekonomik Sonuçlar Çerçevesi

Ekonomik sonuçlar çerçevesi Rusya-Ukrayna krizinin sebep olduğu ekonomik sonuçları içeren çerçevedir. Ekonomik sonuçlarla çerçevelenen paylaşımlarda, krizin neden olduğu enflasyon, fiyat artış ve düşüşler, SWIFT vb. ile ilgili paylaşımlar yer almaktadır. Aşağıda birkaç örnek verilmektedir:

Rusya ile ABD, Ukrayna ve Doğu Avrupa'daki NATO arasındaki akışkan jeopolitik mücadele, petrolün şu anda varil başına 100 dolara yakın işlem görmesiyle enflasyonu yeni zirvelere taşıyabileceğinden, 2022'de küresel ekonomi için daha yavaş büyüme ancak daha kalıcı enflasyondan endişe ediliyor (25 Şubat 2022).

Artan Ukrayna gerginlikleri muhtemelen küresel mısır ve buğday fiyatlarını yükseltecek ve Çin'in tarımsal ithalatını etkileyecek, ancak etki sınırlı olacak (25 Şubat 2022).

Devam eden Rusya-Ukrayna çatışması, alüminyum ve nikel fiyatlarını on yılın en yükseğine çıkararak, sıkı tedarik zincirleri ve NEV pillerine yönelik tehditler konusunda endişelere neden oluyor, ancak Çin için kesintinin önemsiz olması muhtemel (27 Şubat 2022).

Çin'in perşembe günü hisse senedi piyasası, artan Ukrayna-Rusya geriliminin küresel piyasaları alt üst etmesiyle riskten kaçınma moduna girerken, yuan jeopolitik belirsizlik ortamında küresel yatırımcılar için güvenli bir liman olarak öne çıkıyor (24 Şubat 2022).

Batılı ülkelerin Rusya'daki #SWIFT hariç tutması Çin hisse senetlerini sallıyor, ancak dijital para birimi hisselerini artırıyor (28 Şubat 2022).

Çin gümrükleri, çarşamba günkü bir açıklamaya göre, buğday cüce bunt içermeyen alanlarda yetiştirildiği ve yalnızca işleme amacıyla kullanıldığı sürece, artık ithal edilen tüm Rus buğdaylarını kabul etmektedir. Hareket, Rusya'nın Çin'e yaptığı tarım ihracatına bir destek niteliğinde ve şubat ayı başlarında bir anlaşmayla kabul edildi (24 Şubat 2022).

ABD ve müttefikleri, #Ukrayna'yı desteklemek için #Rusya'yı #SWIFT mesajlaşma sisteminden çıkarmak için harekete geçtiler ve uzmanların Rusya'nın küresel ekonomiye olan ekonomik değeri nedeniyle Rusya'ya yönelik somut ölümcül yaptırımlarla sonuçlanmasının pek mümkün olmadığını düşünüyorlar (27 Şubat 2022).

Çin A-hisse piyasaları, ABD ve Avrupalı müttefiklerinin Rusya'yı #SWIFT'den çıkarmak için harekete geçmesinin ardından pazartesi sabahı düşük açıldı, ancak dijital para, nakliye, petrol ve gaz hisseleri yükseldi (28 Şubat 2022).

Paylaşımlarda seçilen kelimelerin de gösterdiği gibi, Rusya-Ukrayna krizinin ekonomik sonuçları çerçevesinde sonuca neden olan taraflar ve etkilerde kullanılan sözcükler dikkat çekicidir. "Rusya ile ABD, Ukrayna ve Doğu Avrupa'daki NATO arasındaki akışkan jeopolitik mücadele" nin küresel enflasyona neden olacağına dikkat çekilirken, çatışmanın doğrudan Rusya-Ukrayna arasında gerçekleştiği ile ilgili

ifadeye yer verilmemiştir. #UkraynaGerginliklerinin küresel mısır ve buğday fiyatlarını yükselteceği ve Çin'in tarımsal ithalatını etkileyeceği söylenirken, bunun Çin'e sınırlı etkisi olacağına vurgu yapılmıştır. Çin-Rusya arasındaki buğday ithalatının 24 Şubattan itibaren daha kolaylaştırılması yönündeki paylaşımlar Çin'in Rusya-Ukrayna krizindeki tutumundan sinyal vermektedir. Hashtag ile #UkraynaGerginlikleri ifadesi kullanılırken, gerginliğin Rusya-Ukrayna arasında yaşandığı muğlak tutulmuştur. Hisse piyasalarının Ukrayna-Rusya gerilimi nedeniyle alt üst olma riskinden söz edilirken, "Yuan jeopolitik belirsizlik ortamında küresel yatırımcılar için güvenli bir liman olarak öne çıkıyor" diyerek Çin parasının açığı kapatma potansiyeline dikkat çekilmiştir. "Batılı ülkelerin Rusya'daki #SWIFT hariç tutması Çin hisse senetlerini sallıyor, ancak dijital para birimi hisselerini artırıyor" ifadesinde de SWIFT kararına neden olan arka plan muğlak tutulmuş, Çin hisse senetlerinin sallanmasından Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları değil batı sorumlu tutulmaya çalışılmıştır. Ek olarak, Çin'in hisse senetleri sallansa da dijital para birimi hisselerin arttığını vurgulayarak, Çin'in bu süreçten fazla etkilenmediği izlenimi oluşturulmaya çalışılmıştır. SWIFT ilgili paylaşımlarda özellikle hisse piyasalarının etkilendiği, ancak bunun yanı sıra dijital para, dijital yuan artışının bir yedek seçim olabileceğine özellikle dikkat çekmekte, Rusya'nın SWIFT'ten çıkarılmasının Rusya ekonomisi üzerinde ölümcül bir etkisi olmayacağını da altını çizmektedir.

İnsan İlgisi Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizi yaşanırken, bu süreçte meydana gelen ölüm ve yaralıların durumu, kurtarma, insani destek içerikli paylaşımlar bulunmaktadır. Bu paylaşımlar özellikle Ukrayna'daki Çin Büyük Elçiliğinin Ukrayna'daki Çin vatandaşlarını tahliye etme süreciyle ilgili olduğu görülmektedir.

Çin'in #Ukrayna Büyükelçisi: "Çin büyükelçileri Çin halkını asla kendi başlarına bırakmayacaklar. Çin büyükelçileri böyle değil, Çin Komünist Partisi üyeleri de böyle değil!" dedi (27 Şubat 2022).

Ukrayna'daki Çin Büyükelçiliği, ülkedeki kötüleşen durumlarda Çin vatandaşlarının kişisel ve mal güvenliğini korumak için elinden gelenin en iyisini yapıyor, ilk elden bilgi, 7/24 iletişim ve ihtiyaçlı olan yerel Çinlilere zamanında yardım ve güvenceler sunuyor (27 Şubat 2022).

Çin Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'daki Çin Büyükelçiliği ile güvenlik risklerini değerlendirirken ve mevcut tüm kaynaklar üzerinde çalışırken Çin

vatandaşlarını #Ukrayna'dan tahliye etmek için olası tüm seçenekleri değerlendiriyor: Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü (27 Şubat 2022).

İnsan ilgisi çerçevesinde, Çin'in kendi vatandaşlarının güvenliği konusundaki hassasiyetleri "Çin Büyükelçileri Çin halkını asla kendi başlarına bırakmayacaklar", "Çin vatandaşlarının kişisel ve mal güvenliğini korumak için elinden gelenin en iyisini yapıyor", "Çin vatandaşlarını #Ukrayna'dan tahliye etmek için olası tüm seçenekleri değerlendiriyor" cümleleriyle Çin'in kendi vatandaşları için gereğini yapmaya çalışan bir ülke olduğuna dikkat çekerken, paylaşımlarda Ukrayna'daki diğer insanların çatışma sırasındaki duygusal serüvenlerine hiç yer verilmemiştir.

Çatışma Çerçevesi

Çatışma Çerçevesi Rusya-Ukrayna krizinin sunumudur ve bu sürece dahil olan aktörlerin çerçevesidir.

Kiev'in İçinde zırhlı bir araç bir yerleşim biriminden geçerken görülüyor; Hava saldırısı sirenleri patlarken insanlar şehrin tren istasyonunda koşuşturuyor. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

Video: Ukrayna'nın kuzeydoğusundaki Sumy'de perşembe gecesi Rus ve Ukraynalı askerler arasında şiddetli çatışma görüntüleri. #UkraynaGerginlikler (25 Şubat 2022).

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin cuma günü Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky'nin bir terörist olduğunu söyledi ve Ukrayna ordusunu onu devirmeye çağırdı. Bu arada Rus kuvvetleri, Zelensky'nin teslim olmayacağına söz vermesiyle başkent Kiev'e yaklaşıyor. #UkraynaGerginlikleri (26 Şubat 2022).

Çatışma çerçevesi içerisine giren paylaşımlar Rusya-Ukrayna krizinin neden olduğu panik, korku, gerilim, çatışma ve şiddetle ilgili Twitleri içermektedir. Twitler video içerikleri ile desteklenmektedir. Paylaşımda Kiev'in içinde zırhlı bir aracın şehrin yerleşim biriminden geçtiği yer alırken, aracın kime ait olduğu belirtilmemiştir. Hava saldırısı sirenlerinin neden patladığı muğlak tutulmuştur. Rus ve Ukraynalı askerler arasında şiddetli çatışma çıktığı bilgisi sunulurken, çatışmanın Rus askerlerinin Ukrayna topraklarına saldırması sonucu meydana geldiği gizli tutulmaya çalışılmıştır. Rus kuvvetlerinin, Zelensky'nin teslim olmayacağına söz vermesiyle başkent Kiev'e yaklaştığı paylaşılırken, eğer Zelensky teslim olsaydı bu saldırı olmazdı izlenimi bırakılmaya çalışılmıştır. Özetle, çatışma çerçevesi kapsamında Rusya-Ukrayna krizinde Rusya'nın sorumluluğu

hafifletilmeye çalışılmıştır. Okuyucudan Rusya'nın Ukrayna'ya saldırma sebebini Zelensky'den araması istenmiştir.

Sorumluluk Yükleme Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizinin nedenini ABD, AB ve NATO gibi ülke ve örgütlerle ilişkilendiren ve sorumluluğu onlara yükleyen çerçevelerdir.

ABD bencilliğini ve ikiyüzlülüğünü bir kez daha dünyaya gösterdi. ABD'nin Ukrayna'yı ateşe attıktan sonra kenara çekilip ülkeyi umursuyormuş gibi yaparak "Sizi destekliyorum, savaşmaya devam edin!" dediğini insanlar gördüler (24 Şubat 2022).

Temelde konuşursak, bu Rusya ve ABD arasında stratejik bir hesaplaşmadır. Ukrayna'nın tavrının değişip değişmemesi Rusya ve ABD'nin ne kadar yoğun çaba gösterdiğine bağlı (24 Şubat 2022).

Washington, Ukrayna krizinden "özel sorumlu taraf" ve ABD liderliğindeki NATO, çözümün anahtarını sıkı sıkıya elinde tutuyor. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

Paylaşımlar bakılacak olursak, Rusya-Ukrayna krizinde Rusya'nın neredeyse herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmamaktadır. Savaşın Rusya-Ukrayna arasında değil, Rusya ve ABD arasında stratejik bir hesaplaşma olduğuna dikkat çekilmiştir. Krizin çözüm anahtarının "özel sorumlu taraf" ABD liderliğindeki NATO'nun elinde olduğu vurgulanmıştır.

Ahlak Çerçevesi

Rus medyasının cuma günü yayınladığı bir video klipte teslim olan Ukrayna askerlerine sigara verildi. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022).

"Eğer #kültürel miras alanları harap olursa, bu dünya uygarlık tarihi ve tüm insanlığın manevi zenginliği için büyük bir kayıp olur." Çinli kültür uzmanları #Ukrayna'daki kültürel mirasın korunması çağrısında bulunuyor. #RusyaUkraynaSavaşı (27 Şubat 2022).

Kısa video ile desteklenen paylaşımda Rus askerlerinin esir düşen Ukrayna askerlerine insanca davrandığı öne sürülmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan, Çinli kültür uzmanlarının kültürel mirasların harap edilmesine yönelik kaygıları aktarılmıştır. Ve ilk defa #RusyaUkraynaSavaşı hashtagi kullanılmıştır.

Yaptırım çerçevesi

Rusya'nın saldırısını durdurmak için ABD ve diğer ülkelerin yaptırım kararları ile ilgili paylaşımlardır.

Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian cumartesi günü tweet attı: "#ABD yaptırımlara ne kadar takıntılı? #ABD yaptırımları herhangi bir sorunu çözdü mü?" (24 Şubat 2022)

ABD Başkanı Joe Biden'ın basın sekreteri Jen Psaki cuma günü ABD medyasına "Kiev'in (Rusya'ya) düşmesi gerçek bir olasılık" dedi. Ve ABD basınında çıkan haberlere göre, Beyaz Saray Başkan Putin'e yaptırım uygulama planını düşünüyor. #UkraynaGerginlikler (26 Şubat 2022).

Rus sivil havacılık otoritesi cumartesi günü yaptığı açıklamada, Rusya'nın bu ülkelerin benzer hareketlerine yanıt olarak hava sahasını Bulgar, Polonya ve Çek havayollarına kapatacağını söyledi. #UkraynaGerginlikler (26 Şubat 2022).

Yaptırım ile ilgili paylaşımlarda ABD'nin yaptırıma takıntılı olduğuna dikkat çekilirken, okuyucuda yaptırımlarının sorunu çözemeyeceği izlenimi bırakmaya çalışılmıştır. Yaptırımların yeni yaptırımlara yol açacağını Rusya'nın karşı yaptırım kararları ile ilgili paylaşımlarla kanıtlamaya özen gösterilmiştir.

Operasyon Çerçevesi

Rusya'nın Ukrayna yönelik saldırıları savaş olarak sunulmuyorken, savaş yerine operasyon, özel operasyon ve askeri operasyon ifadelerinin tercih edildiği görülmektedir.

Rus devlet haber ajansı TASS, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in perşembe günü Donbass bölgesinde "özel bir operasyona" izin verdiğini bildirdi (24 Şubat 2022).

Halk, Rusya'nın Ukrayna'ya "askeri Operasyon" ilan ettiği perşembe günü sabah saat 07.00 sıralarında Kiev'de ihtiyaç malzemeleri almak için sraya girmeye başladı (24 Şubat 2022).

#Ukrayna'daki 8 yıllık savaşın başlangıcı değil, sonu olan Rusya'nın "özel askeri operasyonu" hakkında, Rusya'nın Çin Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, amacının Donbass bölgesinde halka karşı kullanılan yabancı güçleri silahsızlandırmak ve Neo-Nazizm ve ideolojisini durdurmak ve kontrol altına almak olduğunu vurguladı (28 Şubat 2022).

Operasyon çerçevesinde incelenen paylaşımlarda, "perşembe günü", "perşembe günü sabah saat 07.00", "pazar günü", "8 yıllık

savaşın başlangıcı değil, sonu olan Rusya'nın (özel askeri operasyonu)" gibi net ifadelerle dikkat çekilmeye çalıştığı görülmektedir. Özellikle, Rusya'nın Çin Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamada, operasyon amacının Donbass bölgesinde halka karşı kullanılan yabancı güçleri silahsızlandırmak ve Neo-Nazizm ve ideolojisini durdurmak ve kontrol altına almak olduğunu vurguladı" ifadesinde Çin'in Rusya'nın "Operasyonlarını" haklı bulduğu mesajı verilmektedir.

Rusya'nın Güvenliği Çerçevesi

Rusya-Ukrayna krizinin tek taraflı değerlendirilemeyeceği, Rusya'nın da güvenlik kaygılarının olduğuna dikkat çeken paylaşımlardır.

Çinli gözlemciler #ABD'nin #Rusya'yı yoğun bir şekilde kontrol altına almaya devam ettiğini ve sonunda onu güvenlik taleplerini bu şekilde sert bir şekilde gerçekleştirmeye zorladığını söyledi. Rus seçkinleri, #UkraynaKrizinin çözülmesi gereken noktaya ulaştığına inanıyor (24 Şubat 2022).

Putin Xi'ye, #ABD ve #NATO'nun #Rusya'nın güvenlik endişelerini uzun süredir görmezden geldiğini, defalarca taahhütlerinden geri adım attığını ve Rusya'nın alt çizgisine meydan okuyarak doğuya doğru askeri konuşlandırmayı ilerletmeye devam ettiğini söyledi. Rusya, #Ukrayna ile müzakereler yürütmeye hazır (25 Şubat 2022).

#NATO'nun doğuya doğru genişlemesinin arka planında, #Rusya'nın meşru güvenlik talepleri düzgün bir şekilde ele alınmalıdır. Çin Dışişleri Bakanlığı, Rusya'nın caydırıcı güçleri yüksek alarma geçirme kararıyla ilgili olarak, tüm ilgili tarafların daha fazla tırmanmayı önlemek için temkinli davranması gerektiğini söyledi (28 Şubat 2022).

Rusya'nın Güvenliği Çerçevesi kapsamında incelenen paylaşımlarda, özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırılarının sorumlusunun ABD, Batı ve NATO'nun olduğuna dikkat çekilmiş, Rusya'nın bu saldırıyı başlatmak zorunda bıraktığı iddia edilmiştir. Rusya'nın güvenliğine vurgu yapılarak, Ukrayna'nın mevcut durumuna yer verilmemiştir. Çin'in Rusya'nın güvenlik endişelerinin anladığı yönündeki Twitler, Rusya'nın saldırılarını meşru bulduğu mesajı yatmaktadır.

Çin'in Duruşu Çerçevesi

Çin, #ABD'nin #Ukrayna'ya askeri tesisler sağlayarak Rusya'ya yaptığını yapmayacak ve güçlü bir ülke olarak #Rusya'nın kendisine silah vermesi için Çin'e veya diğer ülkelere ihtiyacı yok (24 Şubat 2022).

Wang, Çin'in Soğuk Savaş zihniyetinin tamamen terk edilmesi ve nihayetinde diyalog ve müzakereler yoluyla dengeli, etkili ve sürdürülebilir bir Avrupa güvenlik mekanizmasının oluşturulması gerektiğini savunduğunu söyledi (24 Şubat 2022).

Çin, sorunu müzakere yoluyla çözmek için #Rusya ve #Ukrayna'ya destekliyor. Xi, Putin'e verdiği demeçte, Çin'in tüm ülkelerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duyma ve BM Sözleşmesinin amaç ve ilkelerine uyma konusundaki temel tutumunun tutarlı olduğunu söyledi (25 Şubat 2022).

Wang: BM Güvenlik Konseyi, yeni çatışmalara yol açmak yerine mevcut krize siyasi bir çözüm bulunmasına katkıda bulunmalıdır. Bununla ilgili olarak #Çin, yetkilendirilmiş güç kullanımı ve yaptırımlar içeren ifadelerin kullanılmasını engelliyor (27 Şubat 2022).

Görüldüğü üzere, atılan twitlerde, Çin'in yaptırımdan yana olmadığı, sorunu müzakere ve diyalog yoluyla çözmeyi savunduğu, BM Sözleşmesinin amaç ve ilkelerine uyma konusundaki temel tutumunun tutarlı olduğu ileri sürülürken, sorunun kaynağının NATO ve ABD olduğuna özellikle dikkat çekmeye çalıştığı görülmektedir.

Görsel ile Çerçeveleme

GT'nin twitlerinde sadece metin değil #GTCartoon hashtagi ile görseller de yer almaktadır. Söz konusu görseller kartonlardan oluşmakta ve GT'nin haberi belirli anlamlar kapsamında çerçeveleyip sunma tarzına uyumlu olduğu görülmektedir.

1. Karton: Sam amca: birçok karttan sadece biri. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022 "Ek-1").

2. Karton: Sam amca: Birçok karttan sadece biri. #UkraynaGerginlikler (24 Şubat 2022 "Ek-1").

3. Karton: Egemenliğe, toprak bütünlüğüne saygı ilkesi, on milyonlarca cana mal olan II. Dünya Savaşı'ndan sonra kuruldu. Ama ABD, Kosova Savaşı'nda, Irak Savaşı'nda vb. ilk ilkeyi bozanın ABD olduğunu unutmuş görünüyor (25 Şubat 2022 "Ek-2").

4. Karton: Gerçek ateş başlatıcı. #Ukrayna #UkraynaÇatışma (25 Şubat 2022 "Ek-2").

5. **Karton:** #GTCartoon uygulamalı bir patlama. #Rusya #Ukrayna (27 Şubat 2022 "Ek-3").

6. **Karton:** #GTCartoon: uygulamalı bir patlama. #Rusya #Ukrayna (28 Şubat 2022 "Ek-3").

7. **Karton:** Barış muhafızı mı yoksa savaş çıkırtkanı mı? #UkraineGerginlikleri #ABD (28 Şubat 2022 "Ek-4").

8. **Karton:** #GTCartoon: barış gücü kılığına girmiş bir savaş çıkırtkanı. #UkraynaGerginlikler #ABD (28 Şubat 2022 "Ek-4").

9. **Karton:** Doğuya devam! #NATO genişlemesi #UkraynaGerginlikleri (28 Şubat 2022 "Ek-5").

Paylaşılan kartonların temalarına bakılacak olursa, 1. ve 2. kartonda Ukrayna'nın ABD'nin birçok kartın sadece bir kartı olduğu ve bu kartı terk ettiği, yine başka kartları da terk edeceği mesajı verilmektedir. Rusya-Ukrayna krizinden net bir şekilde ABD sorumlu tutulmaktadır. Bir günde iki defa paylaşılması ise bunun "önemli" olduğu anlamını taşımaktadır (Ek-1). 3.kartonda ABD'nin Kosova ve Irak savaşı sırasında da *egemenliğe, toprak bütünlüğüne saygı ilkesini çiğnediğini hatırlatarak, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı konusunda söz konusu ilkeleri kendisinin de ihlal ettiğini unutmaması gerektiğini iddia etmiş, diğer ülkelere savaş açan sadece Rusya değil mesajını vermektedir.* 3.karton ikinci kez paylaşılmış, bu defa kartonla birlikte "*Gerçek ateş başlatıcı*" metni paylaşarak Rusya-Ukrayna krizinden ABD açıkça sorumlu tutulmuştur (Ek-2). 5. ve 6. Kartonda ABD'nin NATO Çakmağı ile Rusya-Ukrayna krizinin ipine ateş yaktığı görselleştirilmiştir. "Uygulamalı bir patlama" metni ile üretmek istenilen anlam desteklenmiştir. Ve 27 ve 28 Şubat tarihlerinde iki defa paylaşarak takipçilerde istenilen izlenimi bırakmak amaçlanmıştır (Ek-3). 7. ve 8. karton sözde başka amelde başka olduğunu söylemektedir. ABD'nin bir yandan sorunu diplomatik yoldan çözmeye önem verdiğini söyleyip, diğer yandan Ukrayna'ya silah yardım sağladığı sorgulanmıştır (Ek-4). 9. kartonda ABD liderliğindeki NATO'nun doğuya genişlemesinin asıl sorunun kaynağı olduğuna dikkat çekilmiştir (Ek-5).

Sonuç

Rusya-Ukrayna krizi patlak verdikten hemen sonra, kriz uslar arası siyasetin yoğun gündemine oturmuştur. Bu yoğun gündem farklı medya kuruluşlarının, ait olduğu siyasi görüş çerçevesinde sunulmuştur. Gelişen ekonomik gücü ile uluslararası siyasetin yeni aktörü olarak 2000 yıllardan sonra dünya ülkeleri ve siyasetçilerinin ilgisini kendine çeken Çin ve medya kuruluşları da bu yoğun gündemde kendini hissettirmiştir. Çin merkezli uluslararası medya

kuruluşları doğrudan ÇKP merkezi komitesine bağlı olarak yayın yaptığı için, Çin'in dış siyaset stratejisi ve ideolojik yaklaşımını Çin merkezli medya kuruluşlarının yayınlarından anlamak mümkündür. Özellikle kısa ve öz paylaşımlarla okuyucuyu bilgilendirme, yönlendirme özelliği taşıyan dijital sosyal ağların geleneksel gazete yayıncılığı ile entegre bir şekilde yayın yapması sayesinde sürecin anlaşılması daha kolay hale gelmektedir.

Bu çalışmada, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal saldırılarının ardından Çin merkezli uluslararası gazete olan Global Times'in olayı sunuş biçimini analiz etmek amacıyla gazetenin twitleri paylaşımları çerçeveleme kuramı bağlamında analiz edilmiştir. Paylaşımlarda Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın doğrudan iki ülke arasında gerçekleşen savaş olmayıp, ABD, NATO ve Rusya arasındaki hesaplaşma olduğuna dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Rusya'nın savaştaki sorumluluğu gizlenmiş, ABD ve NATO ülkelerinin Rusya'yı bu "askeri operasyonu" yapmaya mecbur bıraktığı izlenimi ön planda tutulmaya çalışılmış, sorumluluk ABD ve NATO ülkelerine yüklenmiştir. Böylece, Rusya-Ukrayna krizinin aktörü olan Rusya'nın okuyucunun nezdinde "haklı" olarak algılanması istenmiştir. Savaş ifadesi sadece bir iletide kullanılırken, diğer iletelerde savaş yerine "operasyon", "özel operasyon" ifadeleri tercih edilmiştir. Kullanılan *Hashteg'e* bakıldığında ise, #UkraynaGerginlikleri Hashteg'i ile gerginliğin Rusya'nın Ukrayna'ya gerçekleştirdiği saldırıları sonucu yaşandığı gizlenmiş, sadece Ukrayna'da yaşanmış bir olaymış gibi göstermeye çalıştığı tespit edilmiştir. Kriz sürecinde Çin, Rusya-Ukrayna krizini diyalog ve barışçıl yöntemlerle çözmeye tarafgiri olarak çerçevelemiştir. Çin dışişleri ve BM temsilcilerinden aktarılan iletelerde, Çin'in her iki ülkenin egemenliğinden yana olduğuna vurgu yapılmış, diyalog ve uluslararası hukuk çerçevesinde, insani ilkeler temelinde krizin çözülmesini savunduğunu ifade etmiştir. Çin açısından Rusya-Ukrayna krizi Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları sonucu meydana gelmemiştir. Ukrayna'nın NATO'ya üye olma teşebbüsü, ABD liderliğindeki NATO ve Batı ülkelerinin Doğu'ya doğru genişleme stratejisi Rusya'yı Ukrayna'ya saldırmaya zorlamıştır. Yapılan paylaşımlarda net ifadelerle savaşın gerçek başlatıcısının ABD olduğu yer almaktadır. Görsel paylaşımlarda da ABD ve NATO savaşın başlatıcıları olduğu, Ukrayna'nın ABD ve NATO'nun bir kartı niteliğinde olduğu tekrar edilmiştir. Çin, Rusya-Ukrayna krizi sürecinde krizin barışçıl yollarla çözülmesinden yana olduğunu tekrar etmiştir. ABD, Batı ve diğer ülkelerin Rusya'ya

yönelik yaptırımlarını kınamış, yaptırımın sorunun çözümü olmadığını ifade etmiştir. Çin'in yaptırım politikası uygulamayacağını ifade ederken, Rusya'dan yapacakları ithalatın miktarını arttıracığı yöndeki kararları manidar görülmektedir.

KAYNAKÇA

ATAY, S. E. (2019). Çerçeveleme Kuramı: 27 Nisan E-Muhtıra Haberlerinin Türk Yazılı Basında Sunumu. *Atatürk İletişim Dergisi Sayı(5)*, 5--24.

BATESON, G. (1955). "A Theory Of Play And Fantasy". A.P Psychiatric Reseach Reports .

DAN, H. (2005). . *Habercinin İmgesi: Gazetecilik Profesyonelliğinin İnşası ve Çözülmesi*. Shang Hai: Fudan University Press.

DURUR, E. K. (2011). İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevenmesi. *Atatürk İletişim Dergisi(2)*, 21-32.

ENTMAN, R. (1991). "Framing U.S.Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents". *Journal of Communication*, 41(4), 6-27.

ERAYDIN, G. (2020). Protestoların Çerçevenmesi: Sarı Yelekliler ve Türk Medyası. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5, 146-168.

GAMSON, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power:A Constructionist Approach. *The American Journal Of Sociology*, 95(1), 1-37.

GİTLİN, T. (1980). *The World Is Watching: Mass Media In The Making and Unmaking of The New Left*. Berkeley: CA: University of California Press.

GOFFMAN, E. (1974). *Frame Analysis*. Boston: Northeastern University Press.

GOFFMAN, E. (1981). Frame analysis: An essay on the organization of experience.[J]. *Contemporary Sociology*, 4(6), 1093-a-1094.

GÜGÜNAĞAOĞLU, C. (2020). Haber Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Anadolu Ajansı Ve Tass Haber Ajansı'nın Karlov Suikastı Haberleri (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

GÜRAN, M. S., & Özarlan, H. (2013). Çerçeveleme teorisinin halkla ilişkilerde kullanımı, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, s. 299- 314. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 299-314.

HALLAHAN, K. (1999). "Seven Models of Framing: Implications for Public Relations". *Journal of Public Relations Research.*, 11(3), 205-242.

- HUGHES, K. (2020). Trump's Twiplomacy: A New Diplomatic Norm? (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).
- KILIÇ, D. (2007). Türk Basınında İran Nükleer Krizi'nin Sunumu: Haberlerin Çerçevesi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(6), 67-86.
- KİLİT, Z. A., & Türk, M. (2020). Uluslararası Basının COVID-19 Haberlerinde Kullandığı Türkiye Görsellerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi. *International TURKISHCULTUREAND ARTSYMPOSIUM Proceedings Book 2.Cilit*, (s. 476-487). Ankara.
- M.ENTMAN, R. (1993). "Framing: Toward Clarification Of A Fractured Paradigm". *Journal Of Communication*, 43 (4), 51-58.
- OLİVER, B. B. (2006). Ekonomik Poliitik Yaklaşım. L. Yaylagül içinde, *Kitle İletişiminin Ekonomik Temelleri* (s. 1-16). Ankara: Dalbaz.
- PAN, Z. d., & Kosicki, G. (2010). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 55-75.
- PRICE, V., & Tewksbury, D. (1997). "News Values And Public Opinion: A Theoretical Account Of Media Priming And Framing", *Progress In The Communication Sciences*. (Ed. G. A. Barnett & F. J. Boster).
- SARAÇ, D. Ç. (2018). Domuz gribi haberlerinde çerçeveleme: hürriyet gazetesi örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 8 (16), 161-185.
- SARIKAYA, T. (2020). Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Göçmenlere Avrupa Sınırlarını Açmasının Gazetelere Yansıması: Sabah Ve Cumhuriyet Gazetesi Örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi -İAÜD*, 2(4), 402-414.
- SCHEUFELE, D. (1999). "Framing As A Theory Of Media Effects". *Journal Of Communication.*, 103-123.
- SEMETKO, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *ournal of Communication*, 50(2), 93-109.
- SEYİDOV, İ. (2014). Türk Basınında Sunulan Kırım Krizi Haberlerinin Çerçeveleme Kuramı Bağlamında. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(22), 60-73.
- VREESE, d., & Claes H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal & Document Design*, 13(1), 51-62.
- WASIKE, B. S. (2013). Framing News in 140 Characters:How Social Media Editors Frame the News and Interact with Audiences via Twitter. *Global Media Journal -- Canadian Edition*, 6(1), 5-23.
- WESTRA, S. (2013). Framing The New king on Social Media (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

YAĞLI, S. (2009). Direne(meye)n Aktörlerin Galibiyetsiz Savaşımı: Gerçeklik ve Medyadaki İnşası. İsmet Parlak (Ed.), Medyada Gerçekliğin İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış içinde (s. 1-76). . Konya: : Çizgi.

İnternet Kaynakları:

<https://www.globaltimes.cn/about-us/index.html> (Erişim: 21 Mart 2022).

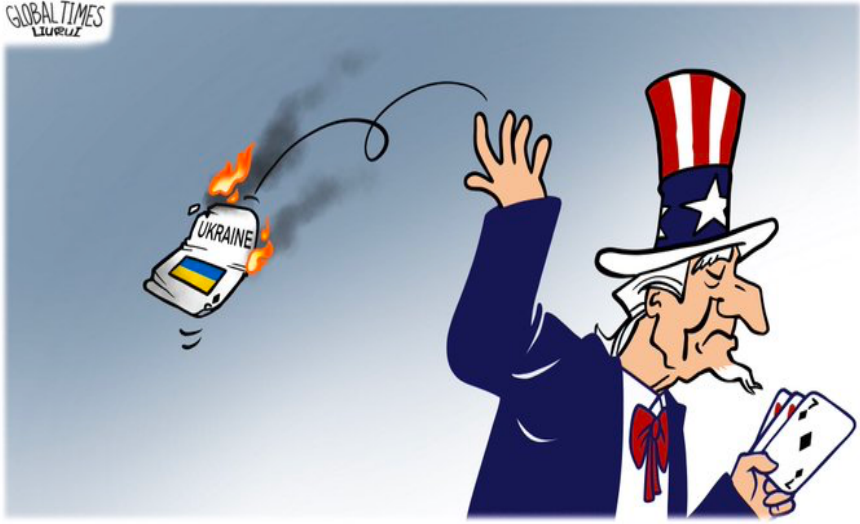
<https://baike.baidu.com/item/%E7%8E%AF%E7%90%83%E6%97%B6%E6%8A%A5/349768> (Erişim: 21 Mart 2022) .

http://www.xwzgc.com/a/v.php?info_id=7164 (Erişim: 21 Mart2022).

<https://www.globaltimes.cn/index.html> (Erişim: 4 Mart 2022).

Ekler

Ek-1

89

Kaynak:

https://twitter.com/_ValiantPanda_/status/1496820708583694342?s=20&t=R3PRJkM30YX-BnR7TTRfig

Ek-2

Kaynak:

https://twitter.com/_ValiantPanda_/status/1496448480877096962?s=20&t=R3PRJkM30YX-BnR7TTRfig

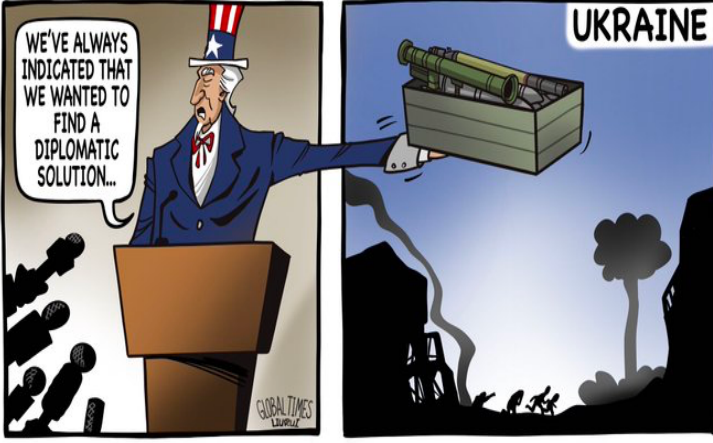
Ek-3

Kaynak:

<https://twitter.com/globaltimesnews/status/1498122319155191812?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg>

Ek-4

Kaynak:

<https://twitter.com/ValiantPanda/status/1498249191511912448?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg>

Ek-5

Kaynak:

<https://twitter.com/ValiantPanda/status/149826527953239245?s=20&t=NJnfxu4oYtyWRQtmCuyIVg>